

דאמר שממתחין היינו שתי בלא ערב, היינו דאיתו – לכן באו היש
אומרים לאיפלוני ולומר שאין ממתחין כלל אף שתי בלא ערב
שהתיר רבי יוסי, אלא למאן דאמר שאף רבי יוסי לא התיר למתוח
בתחילה אלא שאם היה רפוי ממתחו, קשה, וכי ליש אומרים
ממתחו נמי לא – אין להתיר אף מתיחת חבלים קיימים רפויים, הרי
אינה מלאכה, וכיון שבלא זה אינו יכול לשכב על המטה במועד,
מדוע נאסר.
מתרצת הגמרא: אין – אכן ליש אומרים אסור אף למתוח הרפוי,
שפיון דאפשר לממליה במאני – שניתן להניח תחת המטה כלים
עד גובה המטה, ועליהם יכול להניח כרים וכסתות לשכב עליהם,
לכן לא מפרהינן למתוח החבלים.

משנה

המשנה מבארת מלאכות בנייה המותרות במועד: מעמידין – בונים
מתחילה תנור לאפייה וביצים לבישול וריחים לטחינת תבואה, ואף
מכבשים הריחים שבנה, פמועד, שכל אלו צורך אוכל נפש שמותר
לעשות לצורכו בחול המועד. רבי יהודה אומר, אין מכבשין את
הריחים בתחילה דהיינו כשהן חדשות, אלא רק בישנות.

גמרא

מבררת הגמרא: מאי 'מכבשין' את הריחים שחלקו בו רבי יהודה
ותנא קמא. משיבה הגמרא: נחלקו בזה אמוראים, רב יהודה אומר,
מנכר ריחים – ניקור הריחים. שעושים באבן חלקה כמין חריצים
כדי שיפרכו החטים היטב, ורבי יהודה התיר רק בריחים ישנות
שהיו בהן חריצים ונשחקו. רב יהודה אומר, בת עין – בת עין,
שהיא נקב שעושים באמצע הריחים שבו נופלת התבואה,
ועשייתו מותרת במועד.
מקשה הגמרא: מיתבי, שנינו בברייתא, מעמידין תנור וביצים
[ורחים] פמועד, וכלכד שלא יגמור מלאכתו, דברי רבי אליעזר.
וחכמים אומרים, אף יגמור מלאכתו. רבי יהודה אומר משמו של
רבי אליעזר, מעמידין את החדשה – הריחים החדשות ומכבשין את
הישנה – הריחים הישנות, אבל אין מכבשים ריחים חדשות. ויש
אומרים, אין מכבשין ריחים כל עיקר, ואף ישנות. ומבואר בברייתא
ששייך כיבוש אף בריחים ישנות. מבארת הגמרא את הקושיא:
בשלמא למאן דאמר שמכבשין היינו מנכר ריחים, היינו דמשכחת
לה בישנה – זה שייך בריחים ישנות, שכיון שטוחנים בהן הרבה הן
מחליקות ויש לנקרן, אלא למאן דאמר שמכבשין היינו בת עין,
ישנה בת עין למה לה – מדוע ישנה צריכה עשיית נקב, הלא כבר
יש בה נקב, שהרי כבר טחנו בה תבואה, ובלא נקב לא ניתן היה
לטחון בה.

מתרצת הגמרא: מצינו זאת בישנה בגזן דקא בעי לארוחיה מפי
פורתא – שרוצה להרחיב הנקב הקיים מעט יותר.
מביאה הגמרא מעשה: רב הונא שמעיה לההוא גברא – שמע אדם
אחד, דקא מנכר ריחים בחולא דמועדא – שמנכר ריחים ישנות
בחול המועד. אמר רב הונא, מאן האי – מי הוא אותו אדם, איתחיל
גיפיה דקא מחיל חולא דמועדא – יתחיל גופו על שהוא מחלל את
חול המועד. מבארת הגמרא: רב הונא הקפיד משום שסבר לה כיש
אומרים שבברייתא שאין מכבשים כל עיקר ואף בריחים ישנות.
הגמרא מביאה כמה מאמרים בענין עשיית מלאכות שונות בחול
המועד לצורך המועד: דרש רב חמא, נוקרין ריחים בין חדשות בין
ישנות פמועד. ומשום רבי מאיר אומר, אפילו כוס שרובק עליו וחמור
שרובק עליו (ו)מותר ליטול צפרנים שלהם בחול של מועד, שאם
לא יטלן יהיה להם צער ואינם יכולים לילך.

שנינו במשנה: ההדיוט תופר בדרבו.
מבררת הגמרא: היכי דמי הדיוט שרשאי לתפור כדרכו במועד.
משיבה הגמרא: אמרי דבי ינאי, כל מי שאינו יכול להוציא מלא
מחט בבת אחת – לתחוב הרבה תפירות בשיעור כמלא אורך מחט
ולמושכן בבת אחת, שנמצאו הרבה תפירות במשיכה אחת,
שהידוע לעשות כך אומן הוא. ורבי יוסי פר הנינא אומר, כל מי
שאינו יכול לבנין אימרא בחפת חלוקין – לחתוך במדויק בד עבה
ליתנו בשפת בגדו שלא יתבלה שם, אלא במקום אחד חותך רחב
ובמקום אחר חותך צר.
שנינו במשנה: והאומן מקליב.

מבואר במשנה שהאומן צריך לשנות בתפירתו. מבררת הגמרא:
מאי – מה הכוונה 'מקליב'. משיבה הגמרא: נחלקו בזה אמוראים,
רבי יוחנן אומר, מפסיע – מפזר ומרחיק התפירות זו מזו כשיני הכלב
הרחוקות זו מזו. רבה בר שמואל אומר, תוחב המחט כשיני כלב
[כלב] שאחת גבוהה מחבירתה, והיינו תחיבה למעלה ותחיבה
למטה, ולא כדרכו בשורה ישרה.

שנינו במשנה: מסרנין את המטות, רבי יוסי אומר, ממתחין.
מבררת הגמרא: מאי מסרנין ומאי ממתחין. כי אתא רב דימי אומר,
פליגי בה רבי חייא בר אבא ורבי אסי, ותרנייהו משמיה דתוקנה ורבי
יוחנן. חד אומר, שמסרנין היינו מתיחת חבלים בצורת שתי וערב
לאורך ורוחב המטה, וכמלאכת אריגה[א], וממתחין היינו
מתיחתם שתי בלא ערב. וחד אומר, מסרנין היינו רק שתי בלא ערב,
אך שתי וערב אסור אף לתנא קמא. וממתחין היינו שאם היה
החבל המתוח כבר במטה רפוי ממתחו, אך אין למתוח חבלים
לכתחילה.

מקשה הגמרא: איני – וכי כך נחלקו, והא תני רב תחליפא בר
שאל, ושזין תנא קמא ורבי יוסי שאין מפשילין [קולעים] חבלים
לכתחילה. וקשה, בשלמא למאן דאמר שמסרנין היינו שתי וערב,
וממתחין היינו שתי בלא ערב, היינו דקתני – זה מה שחידש רב
תחליפא בר שאל שאמר ושזין שאין מפשילין חבלים לכתחילה,
שאף תנא קמא שהתיר למותחם שתי וערב, לא התיר לקולעם
מתחילה. אלא למאן דאמר שמסרנין היינו שתי בלא ערב, וממתחין
היינו שאם היה רפוי היה ממתחו, ואריגת השתי וערב אסורה
לדברי הכל, אם כן מדוע הוצרך רב תחליפא לחדש ששום
לאסור קליעת חבלים, הרי השתא אף אריגת שתי וערב אמרת
שלדברי הכל לא הותר, קליעת חבלים לכתחילה מיפיעא – וכי
צריך לאסור. מסיקה הגמרא: קשיא – אכן קשה לדעה שתנא קמא
אסר שתי וערב[ב].

קושיא נוספת לדעה השניה: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבי חייא
בר אבין, מי איכא למאן דאמר – וכי יש מי שסובר ש'מסרנין' היינו
שתי בלא ערב, והתנן במשנה (כלים פט"ז מ"א), רבי מאיר אומר, המטה
נחשבת לכלי לקבל טומאה משפסודו בה שלשה בתיים – בתי נירים,
והיינו שחבלי השתי מתוחים ואורג בהם שלשה חבלים ערב.
ומוכח שלשון 'סריגה' נאמר על אריגת חבלי ערב בחבלי שתי.
לכן דוחה הגמרא את דברי רב דימי ומביאה ביאור אחר: אלא, כי
אתא רבין מבבל לארץ ישראל אומר, ב'מסרנין' בולי עלמא לא
פליגי – שני האמוראים לא נחלקו דהיינו אריגת שתי וערב, אלא
כי פליגי ב'ממתחין' מה ביאורו, מר סבר ש'ממתחין' היינו שתי בלא
ערב, ומר סבר שרבי יוסי אסר אף שתי בלא ערב, אלא רק שאם
היה רפוי ממתחו.

מקשה הגמרא לדעה השניה לפי ביאור זה: מיתבי, שנינו
בברייתא, מסרנין את המטה ואין צריך לומר שממתחין, דברי רבי
מאיר. רבי יוסי אומר, רק ממתחין אבל לא מסרנין[ג]. ויש אומרים,
אין ממתחין כל עיקר. מבארת הגמרא את הקושיא: בשלמא למאן

כאשר "עמדו הכן כולכם", אזי זוכים לקבלת כל הברכות – בעניינים הכלליים ובעניינים הפרטיים – ברכותיו של הקדוש-ברוך-הוא
על-ידי "עבדיו הנביאים", רבותינו נשיאינו – חכם עדיף מנביא – שבכל דור ודור, אתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא.

משיחת ג' שבט ה'תשד"מ

מועד קטן דף י עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) רכג

1 אַבְל תְּמָרָא דְרִיתִיָא – חמור הטוחן בריחים, שקושרים חמור
2 לריחים, ובהילוכו מסבבן וטוחנות, לא, שכיון שהתירו לטחון
3 במועד רק לצורך המועד, יכול לטחון טחינה מועטת כזו עם
4 צפרניו בלא שיזיקו לו.
5 הגמרא מביאה דעת רב יהודה החולק ואף מתיר היתרים נוספים:
6 רב יהודה שרי – התיר למישקל טופריה – ליטול הציפורניים אף
7 לתְמָרָא דְרִיתִיָא. וכן התיר לְאֻקְמִי רִיתִיָא – להעמיד ריחים אבן
8 אחת על השניה, וּלְמִכְנֵי רִיתִיָא – ואף לבנות ריחים, וּלְמִכְנֵי אֶמֶת
9 רִיתִיָא – ולבנות עץ שריחים בנויות עליו, וּלְמִכְנֵי אוֹרִיָא – לבנות
10 רפת בקר לבהמותיו.
11 היתרים נוספים: (רבא) [ב] שְרָא – התיר לְסְרוּקִי סוּסָא – לסרוק
12 שערות סוס במועד במסרק של ברזל, וּלְמִכְנֵי אֶקְרָפִיָא – לבנות
13 אבוס שממנו אוכלים הסוסים, וּלְמִכְנֵי אִיצְטָא – לבנות בנין
14 אבנים לצורך המועד.
15 היתר נוסף: רבא שְרָא לְמִישְׁקֵל דְמָא לְכַהֲמָא בְּחוּלָא דְמוֹעֵדָא –
16 להקזיז דם לבהמה בחול המועד, מפני שהוא דבר האבד. ראייה
17 להיתר זה: אָמַר לִיה אֲבִי לְרַבָּא, תִּנְיָא בְרִיתָא דְמִסְיַע לָהּ, מְקוּיָן
18 דָם לְכַהֲמָא, וְאִין מוֹנְעִין מִלַּעֲשׂוֹת רְפוּאָה לְכַהֲמָא אִף שֵׁשׁ בַּה
19 מִלֵּאכְבָּא בְּחוּלָא שֶׁל מוֹעֵד.
20 היתר נוסף: רבא שְרָא לְכַסְכְּסִי קִרְמִי – לגחץ בגדי פשתן דקים
21 כקרום שנתקמטו. מֵאִי מַעֲמָא, משום שִׁמְעָשָׁה תְדִיּוּט הוּא וּמוֹתֵר
22 לְצוּרֵךְ הַמוֹעֵד.
23 איסור מלאכת אומן בבגד במועד: אָמַר רַב יֶצְחָק בְּרַ אֲמִי אָמַר רַב
24 תְּמָרָא, קִיפּוּרֵי בִידִי – קישורי בתי ידי, כלומר לעשות בהם קמטים
25 ליפותם, אָסִיר בְּמוֹעֵד, מֵאִי מַעֲמָא, משום שִׁמְעָשָׁה אוֹמֵן הוּא, ולא
26 התירו זאת במועד אף לצורך המועד.
27 דברים שהותרו במועד רק אם מעשיו מוכיחים שעושה לצורך
28 המועד: אָמַר רַבָּא, מֵאֵן דְּתַתְּלִי אֲרַעָא – מי שחופר ארמה ומסיר
29 מכשולותיה, אם עושה כן אֲרַעָא דְבִי דְרִי – להכשירה לעשות
30 שם גורן לדרוש תבואה לצורך המועד, שְרִי וּ–מוֹתֵר, אך אם עושה
31 זאת אֲרַעָא דְאֲרַעָא – שיקל עליו לחרוש אחר כך הקרקע לזריעה,
32 אָסִיר, שזה כחרישה האסורה בחול המועד.
33 מבררת הגמרא: הִיכִי דְמִי – כיצד מוכח במעשיו לאיזה צורך
34 חופר. משיבה הגמרא: אם נותן מוֹלָא בְּמוֹלָא – תל בתל, שמעביר
35 עפר מתל לתל, וּנְצָא בְּנָצָא – וגומא בגומא, שחופר בגומא ומעביר
36 העפר לגומא אחרת, מוכח שעושה אֲרַעָא (דבי דרי) [דְאֲרַעָא],
37 שזה דרך החורש לרפות הקרקע, וחורש בכל מקום בין גבוה ובין
38 נמוך, ומעשהו דומה לחרישה ואסור. ואם שָׁקֵל מוֹלָא וְשָׂדָא בְּנָצָא
39 – לקח עפר מתל והשליכה לגומא, כיון שמשוה הקרקע מוכח
40 שעושה אֲרַעָא (דארעא) [דְבִי דְרִי], שדרך עושי גרנות להשוות
41 הקרקע לצורך הגורן, וזה מותר.
42 מאמר נוסף: וְאָמַר רַבָּא, הָאִי מֵאֵן דְּבִי וִיכִי – המכבד הקרקע
43 מעצים שעליה ונוטלם, אם ליקטם אֲרַעָא דְצִיבִי – להסיק העצים,
44 שְרִי, ואם אֲרַעָא דְאֲרַעָא – לייפות הקרקע לצורך זריעה, אָסִיר,
45 שעבודת הקרקע אסורה בחול המועד.
46 מבררת הגמרא: הִיכִי דְמִי – כיצד מוכח במעשיו לאיזה צורך
47 מלקט העצים. משיבה הגמרא: אם שָׁקֵל רַבְרָבִי וְשָׁבִיק וּמָרִי –
48 נוטל הגדולים ומניח הקטנים, מוכח שמלקטן אֲרַעָא דְצִיבִי,
49 שבוחר הגדולים הראויים להסקה ומניח הקטנים שאין מסיקים
50 בהם, אך אם שָׁקֵל רַבְרָבִי וּמָרִי – נוטל את כל העצים בין הגדולים
51 ובין הקטנים, מוכח שליקטן אֲרַעָא דְאֲרַעָא, ונוטל את כולם
52 לפנות הקרקע לזריעה.
53 מאמר נוסף: וְאָמַר רַבָּא, הָאִי מֵאֵן דְּתַתָּא מֵאֵן לְאֲרַעִיָה – הפותח
54 פתח בגומא של ביבר (בריכת דגים) לחוץ ויוצאים המים לשדהו,
55 אם עושה כן אֲרַעָא דְכּוּוּרִי – כדי להוציא המים מן הביבר

56 ולהשאיר בו הדגים כדי ליטלם לאוכלם, שְרִי לְצוּרֵךְ הַמוֹעֵד. אך
57 אֲרַעָא דְאֲרַעָא – כדי להשקות שדהו, אָסִיר, שאין להשקות
58 השדה במועד.
59 מבררת הגמרא: הִיכִי דְמִי – כיצד מוכח במעשהו לאיזה צורך
60 פותח. משיבה הגמרא: אם פָּתַח תְּרִי בְבִי – שתי פתחים לגומא
61 שבה הדגים, תָּד מְעִילָא וְחַד מְתַתָּא – אחד מלמעלה שדרכו
62 נכנסים המים והדגים מן הנהר לגומא, ואחד מלמטה שדרכו
63 יוצאים המים מן הגומא לשדה והדגים נשארים בגומא, מוכח
64 שעושה כן אֲרַעָא דְכּוּוּרִי – להשאיר הדגים בגומא וליטלם
65 לאוכלם במועד, ומותר. אך אם פָּתַח תָּד בְבִי – רק פתח אחד
66 למעלה שדרכו נכנסים המים והדגים לגומא, ולא פתח הפתח
67 השני, מוכח שכונתו אֲרַעָא דְאֲרַעָא – שתתמלא הגומא ויצאו
68 המים מלמעלה ויפשכו לשדה וישקוה, ואסור.
69 מאמר נוסף: וְאָמַר רַבָּא, הָאִי מֵאֵן דְּפֶשַׁח דִּיקָלָא – הזומר דקל
70 מענפיו, אם אֲרַעָא דְחִיּוּתָא – כדי ליתנם לבהמתו לאכול, שְרִי,
71 אך אֲרַעָא דְדִיקָלָא – כדי שיצנח יותר טוב, אָסִיר.
72 מבררת הגמרא: הִיכִי דְמִי – כיצד מוכח דעתו במעשיו. אם
73 שָׁקֵל בּוֹלִיָה מְחַד גִּיסָא – לוקח כל הענפים מצד אחד של הדקל
74 בין לחים ובין יבשים, מוכח שדעתו אֲרַעָא דְחִיּוּתָא, שכל מיני
75 הענפים ראויים למאכל בהמה. אך אם נוטל רק ענפים יבשים
76 מְחַא גִּיסָא וּמְחַא גִּיסָא – שבשני הצדדים, מוכח שזומר אֲרַעָא
77 דְדִיקָלָא, ולכן זומר רק את היבשים המונעים מן הדקל לגדול יפה,
78 וְאָסִיר.
79 מאמר נוסף: וְאָמַר רַבָּא, הִנֵּי תְמָרִי תוֹחֲלָנִי – תמרים שלא נתבשלו
80 כל צרכם, מִיְנוּרִיָהוּ – לחותכם לשנים לאוכלם כך ביום טוב, שְרִי,
81 שהרי חותך לצורך המועד. אמנם מִיְצִיָהוּ – לכובשם במכבש
82 שתצא הליחה שבהם שלא יתלעו, אָסִיר, ששוב אינם ראויים
83 לאכילה במועד, אלא רוצה להניחם להתייבש ולעשותם צימוקים
84 לאוכלם בחול, ואסור לתקן מאכלים במועד לצורך חול.
85 מביאה הגמרא חולק בזה: רַב פֶּפְאָ אָמַר, בִּין דְּתַתְּלִי – כיון שאם
86 לא יוציא הליחה במועד יתלעו ויפסידם, בְּפֶרְקָמִיָא הָאֵבֵד דְמִי –
87 הרי זה כסחורה שאם לא יעשנה במועד יפסיד שמותרת, וְשָׂרִי[א].
88 מאמר נוסף: וְאָמַר רַבָּא, בְּפֶרְקָמִיָא – לקנות ולמכור סחורה במועד,
89 אפילו כָּל שְׁהוּא אָסוּר משום טירחה. הגבלת דין זה: אָמַר רַבִּי יוֹסִי
90 בְּרַ אֲבִין, וּבְדָבָר הָאֵבֵד, שאם לא יעשה הסחורה במועד יפסיד,
91 מוֹתֵר לעשותה במועד.
92 מביאה הגמרא מעשה בענין שכר לנוהג איסור בסחורה במועד:
93 רַבִּינָא תָּוָה לִיה הֵהוּא עִיפָקָא דְתָוָה מוֹדֵבֵן בְּשִׁיתָא אֶלְפִי – לרבינא
94 היתה סחורה הנמכרת בששת אלפים זוז, ומפני איסור סחורה
95 במועד שְׁתֵּייתָ לְבּוֹנִיָה בְּתַר חוּלָא דְמוֹעֵדָא – המתין מלמוכרה עד
96 לאחר חול המועד, וּבְנִיָה בְּתַרִּסָּר אֶלְפִי – ואז מכרה בשנים עשר
97 אלף זוז.
98 מעשה נוסף שאירע לרבינא: רַבִּינָא תָּוָה מְסִיק זוּזִי בְּבִי אֶקְרָא
99 דְשִׁנְאוּתָא – בני מקום היושבים על שפת נהר ששמו 'שנאותא', היו
100 חייבים לרבינא מעות. אָתָּא לְקַמְיָה דְרַב אֲשִׁי – בא לפני רב אשי
101 במועד, וְאָמַר לִיה, מָהוּ לְמִיּוֹל הָאִידִנָא עֲלִיָהוּ – האם מותר לי
102 ללכת ולגבות חובי מהם עתה במועד כשהם בביתם [ב]. אָמַר לִיה
103 רַב אֲשִׁי, בִּין דְּהָאִידִנָא הוּא דְמִשְׁפַּחַת לָהּ, בְּיוֹמִי אֲחֵרִינִי לֹא
104 מִשְׁפַּחַת לָהּ – כיון שרק במועד תמצאם בביתם ובימים אחרים לא
105 תמצאם, בְּפֶרְקָמִיָא הָאֵבֵד דְמִי וְשָׂרִי – הרי זה כעשיית סחורה
106 בדבר האבד, ומותר.
107 מביאה הגמרא: תִּנְיָא נְמִי גְבִי עֲבֹדָה זָרָה כִּי הָאִי גְוֹנָא – שנינו
108 ברייתא לענין הקניה מעובדי עבודה זרה שהתירו משום הפסד
109 כעין מה שנתבאר לעיל, הוֹלְכִין

כשיהודי נתקל ב'מיצר' – בדברים המונעים אותו מעבודת הבורא, יתן אל ליבו שמקור המניעות הוא למעשה הקדוש-ברוך-הוא עצמו, המבקש לנסותו, כדי שיגלה את כוחות נשמתו.

משיחת מוצאי-שבת-קודש וארא תשל"ח